

L'homosexualitat a Lloret (1960-1990)

Gemma Mateu Mas
Estudiant

L'homosexualitat ha estat durant molts anys un tema tabú, i si bé Lloret ha estat una vila amb una aparent tolerància cap a moltes conductes que en altres llocs serien censurades, no deixa d'haver-hi, en ocasions, certa reticència a parlar de l'orientació sexual pròpia o aliena. És per aquest motiu que agraeixo a tots els que m'han ofert les seves històries o les dels seus familiars i amics, doncs aquest treball ha estat construït fonamentalment a partir d'entrevistes. Tot i que en els últims anys s'han realitzat estudis historiogràfics dels orígens del col·lectiu LGTB¹ i de les seves condicions socials al llarg de la història, majoritàriament se centren als Estats Units i a Anglaterra. Hi ha un ínfim nombre d'estudis a nivell estatal i local a Espanya sobre aquesta temàtica i és important que això canviï. Tot i que en aquest treball només tractaré l'homosexualitat –en major part la relativa a l'home–, espero donar llum a una part de la història del col·lectiu, així com a una part de la història de Lloret de Mar.

L'aprovació del Pla d'Estabilització² el 1959 per part del govern franquista obre les portes al turisme i Lloret es converteix en un dels pobles que se'n beneficien. Amb l'arribada d'estiuejants a les costes espanyoles s'introdueixen noves idees liberals procedents de països sense les restriccions morals del règim de Franco. És en aquest moment quan comencem a tenir constància d'uns primers bars d'ambient³ a Lloret. Encara que es podria dubtar de la seva especificitat de gai, l'ambient liberal del que gaudien permetia la inclusió tant d'homosexuals

com d'heterosexuals. Tanmateix encara no s'havia produït el moviment per l'alliberament homosexual que va ser conseqüència de la revolta de Stonewall de 1969⁴ i no hi havia una consciència sobre aquesta qüestió. La societat espanyola vivia, a més, en una dictadura conservadora que era lluny de ser oberta pel que fa a la sexualitat i les llibertats individuals, de manera que fins els anys setanta el turisme homosexual era més aviat prudent en les seves activitats.

Possiblement el primer bar d'ambient a Lloret va ser el *Martins* i es va inaugurar cap al 1965 al carrer de Santa Cristina. El seu propietari fou Fernando del Valle, més conegut com a "*Fernandito*". Quan aquest tancà el 1968 el reemplaçà al carrer de Sant Miquel *El simpàtic*, l'arrendatari del qual es feia anomenar "la Mona" i era, a més, perruquer. D'aquesta època cal esmentar la taverna *El Quijote*, al carrer de la Unió, i el bar La Bota, portat per una parella, en Paco i en Gensio. En alguns d'aquests llocs es realitzaven actuacions folklòriques per part del personal i dels propietaris, que moltes vegades eren homosexuals, de manera que es creava un ambient festiu i segur.

Si durant els anys seixanta els bars d'ambient assumien les seves activitats amb discreció, això va canviar amb la mort de Franco l'any 1975. La seva mort suposà l'inici d'una major llibertat d'expressió i d'actuació en molts àmbits, però sobretot per als homosexuals. Si bé és cert que l'any 1970 s'havia aprovat la Llei de Perillositat i Rehabilitació Social⁵ que categoritzava als homosexuals com a perillosos socials, incrementant-se així les batudes policials als locals d'ambient de les capitals, Lloret no se'n va veure gaire afectat com a conseqüència de l'interès econòmic que suscitava el turisme. A més, els propietaris acostumaven a evitar tot incident que podria haver donat motius per a tancar els seus locals. Tan propietaris com clients habituals ens han assegurat que el tràfic de drogues estava totalment prohibit dins dels locals, encara que el consum de haixix i

Clients i amics del bar *La Tortuga* del carrer de Santa Teresa.
Procedència: SAMLM – Fons Josep Valls Puigvert. Data: 1982. PC.

Interior del bar *El David*, al carrer Migdia, durant les festes de Nadal.
Procedència: SAML – Fons Juan Velasco. Data: 1985. PC.

1 Lesbianes, Gais, Transgènere i Bisexuals, etc.

2 *Boletín Oficial del Estado* de 22 de juny de 1959, que conté el Decret Llei 10/1959 d'Ordenació Econòmica.

3 Bars de nit exclusius per a homosexuals.

4 El 28 de juny de 1969 van començar els avalots del bar d'ambient *Stonewall Inn* a Nova York, on la policia tenia ordres de fer-hi una batuda. Els que eren al local aquell dia, majoritàriament homosexuals, van reaccionar en contra de la violència policial. Aquests fets suposaren l'inici d'un moviment d'alliberament homosexual arreu, així com de conscienciació social sobre la situació de la comunitat LGTB+.

5 *Boletín Oficial del Estado* de 6 d'agost de 1970. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1970-854>

cànnabis era comú. Sí que hi van haver, en canvi, *chaperos*⁶, normalment d'origen àrab, que dins dels bars d'ambient oferien els seus serveis, però no van causar una gran problemàtica.

El 1978, Josep Valls i Puigvert de Cal Moro inaugura un dels locals d'ambient més duradors i importants del poble: *La Tortuga Vermella*, encara que s'acostumava a ometre d'esmentar-ne el color quan se l'anomenava. El nom del local fa referència a la barca de pesca familiar i li va donar a Valls el sobrenom "*la Lenta*". En aquell moment era l'únic bar d'ambient de Barcelona fins a la frontera, de manera que va atraure tan la clientela estrangera com la nacional, i encara uns anys després era el més concorregut i amb més ambient festiu gai de la zona. Freqüentment s'hi realitzaven jocs i *shows* per animar els clients, i ocasionalment fins hi tot s'hi havien reproduït films pornogràfics amb pràctiques homosexuals. El motiu principal del seu èxit immediat va ser que es va anunciar a la guia *Spartacus*, que reunia locals per a homosexuals de tot el món, i el fet que Lloret ja fos un destí d'estiu per molts estrangers facilitava aquest tipus de turisme. Com explica el mateix Valls, els francesos, anglesos, italians, holandesos i alemanys eren els clients més habituals de *La Tortuga*, però també ho eren clients nacionals. A voltes, aquests locals es convertien en vies d'escapament per a homes homosexuals casats que havien optat per l'aparença d'una "normalitat" mitjançant el matrimoni heterosexual. Una altra opció, per a aquells que tenien diners, era la pensió Mediterrani⁷, on el propietari proporcionava *chaperos* als clients que ho desitgessin a canvi d'un preu considerable.

El 1979, un any després de l'obertura de *La Tortuga*, José Rincón, alacantí amic de Josep Valls, inaugura *El David*. Aquest nou bar d'ambient complementava i es diferenciava del de Valls pel seu ambient tranquil i serè, encara que el propietari de *La Tortuga* assegura que hi va haver un grup de nois que es feien anomenar "*las folklóricas*" que intentaven –sense èxit– que els dos locals rivalitzessin. Altres testimonis afirmen que *El David* era un lloc molt freqüentat per homosexuals però que sovint anaven acompanyats d'amistats heterossexuals. Era, doncs, un bon lloc per a prendre una copa i, a la vegada, poder conversar.

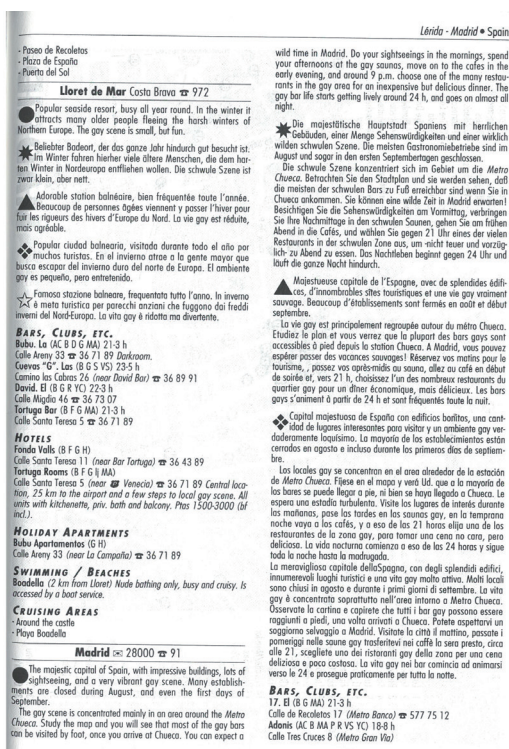
Després d'un intent de robatori a *El David*, Rincón va decidir vendre el local i l'adquirí Felice, un jove italià conegut com "*la Thatcher*". Al 1988, Josep Valls inaugura un altre bar d'ambient, aquesta vegada al carrer de l'Areny, i l'anomenà *La Bubu* en honor a la seva gossa *Bubulina*. En aquest nou local s'hi incorporà la cambra fosca⁸, que tant furor havia causat a altres llocs. Es tractava d'una cambra poc il·luminada on es podien mantenir relacions sexuals. No hi ha una opinió uniforme respecte si va funcionar bé o no.

Si bé durant els anys vuitanta van haver-hi altres locals freqüentats per homosexuals, la major part van estar oberts únicament un o dos estius, i reunien membres de diverses

orientacions sexuals sense exclusivitat. És el cas del bar *Tokio* –més tard *Encuentros*–, que anteriorment havia estat un prostíbul; el restaurant *El Laurel*, ubicat al carrer dels Màrtirs i portat per Juan Velazco i Paco Pozuelo entre 1988 i 1991; la taverna *Las Cuevas G* situat al camí de les cabres i portat per "*el Adio*"; entre d'altres. A partir dels anys noranta trobem menys locals d'ambient. Un dels últims en inaugurar-se va ser *El incògnito*, també de Josep Valls, l'any 1990. La raó de la caiguda dels locals d'ambient es troba probablement en l'ús de les noves tecnologies i dels xats anònims que van proporcionar noves formes d'interacció i de festeig⁹.

A més dels locals d'ambient, hi va haver a Lloret un cas similar a les *houses* de la *ball culture*¹⁰ d'origen novaiorquès. Eren cases on membres de la comunitat LGTB+ acollien joves marginalitzats o no acceptats per la seva família a causa de la seva orientació sexual o de la seva identitat de gènere. A Lloret ens trobem amb la casa de can Pi, també anomenada *Falcon Crest* en honor a la sèrie televisiva de moda, que realitzava un paper similar. La casa estava situada al barri dels pescadors i els seus membres principals van ser, que sapiguem, "*la Hollywood*", "*la Chuli*" i "*la Dama de Cristal*". No sabem fins a quin punt s'assimilava amb les *houses* de Nova York, però el que és cert és que va ser un lloc segur per a joves homosexuals i queers¹¹ deseparats.

Com a mínim des dels anys seixanta i probablement ja anteriorment, una activitat habitual practicada per homes homosexuals va ser el *crusing*¹². A Lloret, el més habitual

Una pàgina de la guia *Spartacus* on s'hi esmenten bars d'ambient de Lloret. Procedència: SAMLM – Fons Josep Valls Puigvert. Data: 1992. PC.

6 Homes que exerceixen la prostitució amb altres homes.
 7 Nom fictici usat per a protegir la identitat del local i del propietari.
 8 Ens referim al *dark room* en anglès i cuarto oscuro en castellà.
 9 GREENHALGH, Hugo. *Grinder and Tinder: the disruptive influence of apps on gay bars* dins *Financial Times*. 12 de desembre de 2017. <https://www.ft.com/content/be9779b6-bfcb-11e7-823b-ed31693349d3>
 10 *La ball culture* originalment era formada per joves LGTB+ dels suburbis novaiorquesos que realitzaven performances i balls tot desafiant les normes establertes del gènere i de la sexualitat.
 11 Terme que engloba a tota persona que no s'identifica amb una sexualitat o un gènere normatiu.
 12 Trobades sexuals espontànies i sovint anònimes entre persones del mateix gènere a llocs amagats i poc concorreguts.

era practicar-lo a la platja sa Boadella, on la seva condició de platja nudista facilitava les trobades, i a la zona del Castell d'en Plaja, molt concorregut de nit després que els bars haguessin tancat. De vegades hi anaven homes que tenien dona i fills i que no tenien una altra opció per a viure la seva sexualitat, però també joves que no tenien cap lloc on poder tenir relacions sexuals. Diversos testimonis ens asseguren que la Guàrdia Civil alguna vegada els havia sorprès i els havia pres les dades.

Com a la resta del món, durant la dècada dels vuitanta començaren a aparèixer casos de VIH a Lloret. “El Deme”, cambrer de La Tortuga, va ser una de les primeres víctimes de la malaltia, així com “la Meneitos” i “la Big Ben” –de les quals en desconeixem els noms reals–, i Luís “la Mandarinina”. A partir d’aquest moment es començà a incentivar l’ús del preservatiu sobretot per part dels mateixos locals d’ambient.

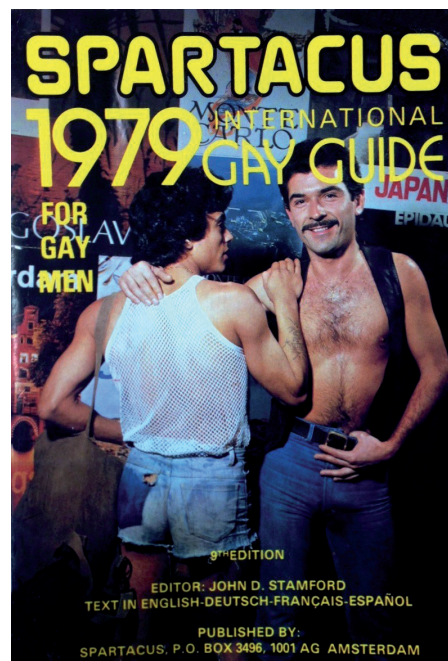
Fins ara hem parlat gairebé exclusivament de l’homosexualitat masculina, de la qual en tenim més informació. És cert que també les lesbianes anaven als bars d’ambient, però no era tan comú com amb els homes. Tot i així hi van haver espais on l’homosexualitat femenina destacava amb més facilitat, i un d’ells van ser els equips esportius. Se’ns ha parlat, per exemple, de l’equip femení sènior d’handbol a finals dels anys vuitanta i començaments dels noranta. La freqüent associació de les activitats habitualment realitzades per homes amb l’homosexualitat femenina és un possible motiu pel qual s’hagi parlat més de lesbianes en aquest sector, i com a conseqüència que hagi estat el més visible. També és possible que els vestidors siguin un factor que hagin donat peu a tafaneries o a situacions compromeses.

Geoffroy Huard parla al seu llibre¹³ de dues generacions totalment diferents d’homosexuals, marcades pels avalots de Stonewall. Els homosexuals que ja eren adults quan van passar els fets ja s’havien acostumat a viure de forma discreta. Molts estaven casats i havien construït una família i els locals d’ambient i les zones de cruising els permetia viure la seva condició sexual sense haver de renunciar a la seva reputació, la seva família i la seva feina. En canvi, els que encara eren joves quan va començar l’activisme LGTB+ van incorporar el nou discurs sobre l’alliberament sexual¹⁴. Aquesta generació d’homosexuals criticà l’anterior per conformar-se amb una vida d’aparença. Encara que no de manera dràstica, aquests patrons es poden identificar a Lloret. Miquel Costa (c.1919-1992) és un exemple de la primera generació esmentada. La seva neboda Cristina afirma que tot i que la seva orientació sexual era evident per a molts, ell mai la va reconèixer ni a l’esfera pública ni a la familiar. De la mateixa generació tenim el cas de Romà C.¹⁵, que va ser condemnat a presó durant la dictadura franquista per pràctiques homosexuals i quan va tornar al poble tant ell com la seva família ho van amagar. Un altre cas molt diferent és el de Xavier Albertí, nascut el 1962, cinquanta anys més tard que Miquel Costa. Ens explica haver viscut la seva homosexualitat de manera discreta de cara al poble i la seva família, però amb molta més llibertat

en certs sectors, com foren el teatre i un cineclub del qual era president i on, de vegades, projectava pel·lícules amb protagonistes homosexuals. Diversos testimonis ens demostren que aquests patrons s’havien repetit en altres persones, de manera que podem parlar d’una diferència generacional considerable.

Diferent és la situació, en canvi, dels turistes i dels treballadors estrangers que vivien a Lloret. Respecte els estiuejants, la dependència econòmica del poble cap a ells feia que se’ls passessin per alt comportaments que en altres circumstàncies serien censurats. Aquesta doble moral no s’aplica només a la tendència sexual, sinó a tot trencament amb les normes socials, com en són exemple l’ús del biquini en comptes del banyador o l’acte de fer *topless*. Els treballadors estrangers, per altra banda, vivien sense una família que els pogués jutjar. El poble seria incapaç de censurar-los com ho farien amb algú que hagués nascut allà, possiblement perquè no eren considerats lloretencs “autèntics” i, encara que fos així, la crítica només els afectaria a ells, i no als seus familiars. Per tant, ambdós turistes i treballadors estrangers vivien la seva sexualitat més lliurement.

Tot i que amb aquest primer treball d’investigació sobre l’homosexualitat a Lloret he pogut establir una base històrica essencial per entendre la situació del col·lectiu LGTB+ a la nostra vila, encara em queden –i confio que també al lector– molts interrogants que espero que es puguin resoldre en un futur. Tot i aquests dubtes, podem afirmar que Lloret ha estat un municipi on el turisme homosexual hi ha tingut una important presència, i això ha servit per a oferir als lloretencs una visió més àmplia de les diferents formes de sexualitat. ■

Portada de la guia *Spartacus* de l’any 1979.
 Procedència: <https://silkelectrics.tumblr.com/post/158428782380/spartacus-gay-guide>

13 HUARD, Geoffroy. *Los antisociales. Historia de La homosexualidad En Barcelona y París, 1945-1975*. Marcial Pons Ediciones de Historia SA. Madrid. 2014.

14 A Espanya es va crear al 1970 el Movimiento Español de Liberación Homosexual (MELH) i a Catalunya es va crear al 1975 el Front d’Alliberament Gai de Catalunya (FAGC).

15 Nom fictici usat per protegir la identitat de la persona en qüestió.